

Metodika práce s dětmi na 1. stupni ZŠ

Výběr technik k akreditovanému programu

Lenka Skácelová
Jana Ferdová
Lenka Zárubová
Anna Aujezká

METODIKA PRÁCE S DĚTMI NA 1. STUPNI ZŠ

VÝBĚR TECHNIK K AKREDITOVANÉMU
PROGRAMU

Univerzita Karlova
1. lékařská fakulta v Praze
a Všeobecná fakulní nemocnice v Praze
Klinika adiktologie

METODIKA PRÁCE S DĚTMI NA 1. STUPNI ZŠ

VÝBĚR TECHNIK K AKREDITOVANÉMU
PROGRAMU

Sestavily a přispěly

Lenka Skácelová

Jana Ferdová

Lenka Zárubová

Anna Aujezká

Recenzent:

XXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXXX

METODIKA PRÁCE S DĚTMI NA 1. STUPNI ZŠ
VÝBĚR TECHNIK K AKREDITOVANÉMU PROGRAMU

Sestavily: PhDr. Lenka Skácelová, Mgr. Jana Ferdová, Mgr. Lenka Zárubová, Mgr. Anna Aujezká

Vydala Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Apolinářská 4, Praha 2, ve vydavatelství TOGGA, spol. s r. o., Volutová 2524, Praha 5.

© Univerzita Karlova v Praze, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie 1. LF a VFN v Praze, 2012

© TOGGA, 2012

Jazyková korektura: Světlana Pavlíková

Koncept obálky: Hana Valíhorová

Typografie a sazba z písma Baskerville a John Sans: Jaroslav Průka

Vydání první, Praha 2012

Elektronická publikace

978-80-7476-007-5

NEPRODEJNÉ!

Všechna práva vyhrazena. Tato kniha ani její části nesmějí být žádným způsobem reprodukovány, ukládány či rozšiřovány bez písemného souhlasu vydavatele.

Obsah

<i>Úvod</i>	9
<i>Anotace</i>	11
Přehled her a technik	
1. Rozehřívací hry	19
Místa si vymění ti, kteří... (Kompot)	19
Molekuly	19
Plácaná	20
Mrkaná	20
Můj pohyb, můj zvuk	21
Baba se zipem	21
Kočka a myš	21
O jednu židli méně	22
Zády k sobě	22
Šátek	22
Hon na lidi	23
2. Komunikační hry	25
Povídání s předmětem	25
Převyprávěný příběh	25
3. Poznávací a sebeprezentační hry	27
Erb	27
Osmičky	27
Interview	28
Tričko	28

4.	Hry na podporu spolupráce	29
	Krok do kruhu	29
	Pohádka o Koze Líze	29
	Fax (Tichá pošta)	30
	Rozstříhané obrazce	31
	Vláčky	31
	Kresebná štafeta	32
	Setkání na úzké lávce	33
	Podej mi ty obrázky	33
	Elektrický proud	34
	Příběh po kruhu	34
	Had (Rubikova kostka)	35
	Bludiště (Slepý a Bezruký)	35
	Svázané ruce	36
	Noviny	36
5.	Hry na podporu příslušnosti ke skupině a podporu vzájemných vztahů	37
	Školní zahrádka	37
	Komplimenty (a kritika)	37
	Magnet	38
	Hodní skřítkové	38
	Symboly třídy	39
	Něžné zacházení + masáže rukou krémem	39
	Inzerát na přátelství	40
	Jaké vlastnosti má dobrý kamarád	40
	Řetězová reakce	41
	<i>Seznam literatury</i>	43

Publikace vznikla a byla vydána pod odbornou záštitou a koordinací:

Kliniky adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze

Klinika adiktologie

Díky finanční podpoře:

projektu Tvorba systému modulárního vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů
pro pedagogické a poradenské pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni
CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF OP VK

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky
a je spolufinancován z institucionální podpory na rozvoj výzkumné organizace, PRVOUK-P03/LF1/9.

Úvod

Vážené kolegyně a kolegové,
dostává se Vám do ruky vybraný soubor psychosociálních her a technik, který je nedílnou součástí akreditovaného vzdělávacího programu „Metodika práce s dětmi na 1. stupni ZŠ“.

Tento vzdělávací program vznikl jako reakce na zvyšující se poptávku po intervenčních programech zabývajících se vztahy ve třídě. Do naší poradny často přicházejí třídní kolektivy, které se již nacházejí v počátečních stádiích onemocnění skupiny (šikana), kdy je již obtížnější tyto problémy řešit. Stejně jako v jiných oblastech rizikového chování, je i v tomto případě nutná prevence. Protože problémy tohoto typu začínají často již v samotných počátcích utváření kolektivu, kdy se děti učí vycházet s ostatními spolužáky, zaměřili jsme pozornost na první stupeň základní školy. Přitom vycházíme z předpokladu, že děti si své zkušenosti, dovednosti a prosociálně orientované chování přenášejí i do dalších kolektivů a vztahů.

Pomocníkem a inspirací v práci s dětmi by Vám měla být i tato příručka. Jedná se o výběr her a technik, které jsme vyzkoušely během své praxe a které se ukázaly vzhledem ke stanovenému cíli jako užitečné. K základním cílům patří, aby se děti lépe poznaly, dále se naučily základním komunikačním pravidlům, jak spolupracovat ve dvojicích i ve více početných skupinách, vzájemně se ocenit a také posílit celkovou soudržnost kolektivu.

Většinu her a technik jsme čerpaly z níže uvedené literatury. Zdroje jsou uvedeny přímo u jednotlivých her. Některé techniky jsme na základě zkušeností modifikovaly dle potřeby. Řadu her jsme rovněž přebraly od paní učitelky, které prošly naším programem. Tímto jim děkujeme nejen za poskytnutý čas, ale i za řadu cenných podnětů a her.

Věříme, že Vám tato malá příručka bude k užitku, nicméně bychom Vás také chtěly podpořit k aktivnímu vyhledávání nových her a technik, které by se daly využít k Vaším účelům a stanoveným cílům.

Přejeme hodně příjemných zážitků při práci s dětmi!

Za kolektiv autorek Lenka Skácelová

Anotace

Program navazuje na dlouhodobé a systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence rizikového chování. Cílem programu je vybavit pedagogy a vychovatele MŠ a prvního stupně ZŠ potřebnými znalostmi, praktickými dovednostmi a metodikou práce s odpovídající věkovou skupinou tak, aby sami mohli preventivně působit v rámci své pedagogické praxe.

Jednotlivá témata vycházejí z potřeb učitelů brněnských MŠ a ZŠ, které jsme měli možnost zmapovat během své praxe. Každé téma je rozděleno na část teoretickou, která zahrnuje základní informace o daném tématu, a část praktickou, kde účastníci budou získávat praktické dovednosti v oblasti komunikace s dětmi, mapování a řešení nezdravých vztahů ve třídě aj. Poslední dva bloky (č. 6 a 7) se uskuteční zážitkovou formou (praktický workshop).

Přihlášení účastníci budou rozděleni do dvou skupin dle cílové skupiny, se kterou pracují v rámci své praxe:

1. skupinu budou tvořit pedagogové a vychovatelé z MŠ (věkové rozmezí dětí je 3–6 let)
2. skupinu budou tvořit pedagogové a vychovatelé z 1. stupně ZŠ (věkové rozmezí dětí je 6–11 let)

Stručný přehled témat (témata jsou pro obě skupiny shodná, obsahová náplň se však bude lišit dle věkového rozmezí cílové skupiny):

1. blok: Vzájemné seznámení, formulace očekávání, seznámení s náplní programu a jeho využití v praxi, práce se třídou jako prevence nezdravých vztahů ve třídě. Vývojové charakteristiky tohoto věkového období s důrazem na utváření vztahů s vrstevníky.
2. blok: Poruchy chování. Základní pojmy, rozlišení typů, příčiny a symptomy. Zásady vhodného přístupu k dětem s ADHD a ADD. Způsobování zvládnání dětí s poruchami chování.

3. blok: Rozvoj komunikačních dovedností. Řešení některých obtížných situací v komunikaci s dětmi. Efektivní využití komunikace s cílem vytvořit pozitivní pedagogickou atmosféru ve třídě. Seznámení s metodou Videotrénink interakcí. Podpora dialogu mezi učitelem a žákem za účelem utváření pozitivních vztahů.
4. blok: Šikana. Co je a co není šikana, varovné signály obětí a nemocných skupin, fáze šikany, oběť, agresor. Zmapování vlastního postoje k danému tématu. Rozlišení prevence a intervence. Možná řešení krizové situace.
5. blok: Mapování vztahů ve třídě. Techniky mapování s ohledem na věk dětí. Standardizované a nestandardizované metody, pozorování. Jak naložit se zjištěnými skutečnostmi. Vzájemná výměna zkušeností.
6. blok: Teorie tvorby programu. Rozdělení technik dle jejich cíle a zaměření. Techniky práce s dětmi s ohledem na danou věkovou skupinu. Praktický workshop.
7. blok: Techniky práce s dětmi. Praktický workshop.

Cíl vzdělávací akce:

Cílem programu je:

- ◆ naučit pedagogy a vychovatele MŠ a prvního stupně ZŠ pracovat na vztazích v třídním kolektivu a preventivně tak působit proti rizikovým formám chování, zvláště pak proti nezdravým vztahům ve třídě
- ◆ podrobněji seznámit pedagogy s různými situacemi, se kterými se mohou setkat ve své praxi, a jakým způsobem je lze řešit
- ◆ využívat efektivně komunikace k rozvíjení pozitivních vztahů mezi učitelem a žáky a mezi žáky navzájem, jako prevenci onemocnění skupiny
- ◆ seznámit pedagogy s mapováním a s řešením nezdravých vztahů

Cílem programu je rovněž výměna zkušeností, získání teoretických znalostí, praktických dovedností, řešení a nácvik modelových situací.

Forma vzdělávacího programu:

Forma vzdělávacího programu je prezenční.

Hodinová dotace:

Program je rozdělen do 7 seminářů, základní délka jednoho semináře činí 4 hodiny, celkem tedy 28 hodin. Závěrečné individuální hodnocení je 2 hod. Celková hodinová dotace tedy činí 30 hodin, přičemž každý seminář povedou 2 lektori.

Jednotlivé semináře se uskuteční formou odpoledních setkání v týdenních intervalech.

Cena je stanovena pro minimální počet účastníků – 10. Maximální počet účastníků je 15 pro jednu skupinu.

Podmínkou pro získání osvědčení je 80% účast, písemné zpracování návrhu práce se třídou v průběhu školního roku, podrobné rozpracování postupu v rozsahu jedné vyučovací hodiny a praktické použití tohoto postupu na zvolené třídě pod supervizí.

Cílové skupiny pedagogů, pro které je akce určena:

Učitelé MŠ, učitelé prvního stupně ZŠ, školní psychologové, vychovatelé, školní metodici prevence, výchovní poradci a ostatní pedagogická veřejnost.

Plánované místo konání, předpokládaný nejnižší počet účastníků, způsob zajištění učeben, informace o propagaci:

PPP, Brno, Hybešova 15 disponuje vlastními prostory pro pořádání vzdělávacích akcí. Program bude realizován v prostorách odloučeného pracoviště Sládkova 45, 613 00, Brno, které je pro tyto účely vybaveno. K dispozici je dostupná standardní audiovizuální technika: PC, videorekordér, magnetofon, dataprojektor atd.

Předpokládaný nejnižší počet účastníků je deset, maximální počet je 15 pro jednu skupinu. Přihlášeným účastníkům bude zaslána pozvánka s konkrétními termíny, místem konání, poplatkem a obsahovou náplní. Dle zájmu pedagogických pracovníků se bude program konat opakovaně.

Způsob propagace akce: nabídka vzdělávání bude uveřejněna v regionálním školském zpravodaji, na webových stránkách odloučeného pracoviště PPP, Brno, prezentována na pravidelných schůzkách školních metodiků prevence a výchovných poradců, popřípadě na jiných odborných akcích pro pedagogickou veřejnost.

Jmenný seznam lektorů:

Mgr. Anna Aujezká
Mgr. Jana Ferdová
PhDr. Naděžda Kubíčková
PhDr. Lenka Skácelová
PhDr. Miloslava Svobodová
PhDr. Vlasta Šmardová
Mgr. Lenka Zárubová

Odborný garant:

PhDr. Lenka Skácelová

Odborný garant odpovídá za:

- ◆ kontrolu činnosti lektorů (formou hospitací a pod.)
- ◆ součinnost lektorů a ostatních pracovníků (pro zajištění hladkého průběhu – pozvánky, občerstvení, příprava požadované techniky a pod.)
- ◆ vypracování závěrečné písemné zprávy o průběhu akce.

Kalkulace předpokládaných nákladů:

Způsob úhrady vzdělávací akce: Platba je možná fakturou, složenkou nebo v hotovosti oproti příjmovému dokladu v místě konání do doby zahájení prvního semináře.

Náklady: odměna lektorům, kopírování materiálů (příručky), organizační a administrativní zabezpečení, kancelářské pomůcky, didaktická technika, amortizace učebny a zařízení, občerstvení

Lektorné: v každém bloku pracují dva lektori

Materiální a technické zabezpečení:

Program bude realizován v prostorách odloučeného pracoviště PPP, Brno, Sládkova 45, 613 00, Brno, které je metodicky vybaveno, vč. didaktické techniky (videokamera, magnetofon, dataprojektor, video, televize apod.).

Materiální zabezpečení: papíry A4, papíry na flipchart, balicí papír, pastelky, fixy, dopisní obálky, známky, tonery do tiskárny i kopírky.

Všichni účastníci obdrží Metodiku práce s dětmi nebo Metodiku práce s dětmi na 1. stupni ZŠ dle cílové skupiny, se kterou účastníci pracují.

Vyhodnocení průběhu a účinnosti vzdělávací akce:

O každé akci bude vedena příslušná dokumentace: evidence přihlášených, platby, účasti i vydaných osvědčení. Součástí dokumentace je i vyúčtování a hodnocení akce.

V průběhu vzdělávacího programu bude vedena prezenční listina s podpisy účastníků. Po každém semináři proběhne písemné hodnocení obsahové náplně a vedení lektorů. Toto hodnocení bude bráno v potaz při další vzdělávací akci.

Po ukončení celého vzdělávacího programu vypracuje odborný garant písemný výstup. Ten bude zahrnovat případné připomínky a podněty zúčastněných lektorů a závěry z kontroly jejich činnosti.

Podmínkou pro získání osvědčení bude kromě 80% účasti, aktivního zapojení i písemné zpracování návrhu práce se třídou v průběhu školního roku, podrobné rozpracování postupu v rozsahu jedné vyučovací hodiny a praktické použití tohoto postupu na zvolené třídě pod supervizí. Supervizi budou provádět lektori programu. V následujícím období bude účastníkům nabídnuta možnost metodických konzultací pro práci s dětmi nebo třídou.

Několik zásad vedení hodiny

K základním CÍLŮM preventivní práce se třídou patří především posílení pro sociálního chování, proto je vhodné postup vytvořit tak, aby se děti navzájem více poznaly, seznámily se se základními komunikačními pravidly, naučily se lépe spolupracovat, oceňovat své spolužáky, posílila se koheze ve třídě a event. se vytvořila i společná pravidla chování navzájem. Při sestavování programu je však nutné přihlídnout i k aktuálním potřebám třídy.

Jako nejužitečnější a nejvhodnější se jeví dlouhodobá a systematická práce se třídou formou pravidelných **TRÍDNICKÝCH HODIN**. Délka jedné třídnické hodiny je závislá jednak na časových možnostech školy, jednak na věkové kategorii dětí a jejich celkové zralosti. Z našich zkušeností vyplývá, že pro mladší děti (1.–3. třída) je vhodnější pouze jedna vyučovací hodina (45 minut). Trvá-li program déle, bývá pro děti obtížné udržet po celou dobu pozornost a začínají vyrušovat. Naopak pro starší děti (4.–5. třída) je vhodné spojit dvě vyučovací hodiny (90 minut). Doporučujeme vést program přes přestávku a skončit dříve, aby děti o přestávky nepřišly. Tento postup je ale spíš orientační, vždy záleží na konkrétní situaci ve třídě, někdy jsou schopné pracovat 90 minut i děti ve třetí třídě a naopak pro některé „pátáky“ může být obtížné udržet pozornost celých 90 minut. Je tedy vhodné přizpůsobit délku programu dle potřeby. Pokud jde o četnost jednotlivých hodin, ideální je týdenní interval. Pokud je interval delší, může dojít ke ztrátě kontinuity.

NÁPLŇ třídnických hodin by se měla odvíjet od aktuálních potřeb kolektivu. Doporučujeme na začátku shrnout uplynulé období a vrátit se k nevyřešeným problémům. Poté by měla následovat tzv. *rozehřívací hra*. Jedná se většinou o nenáročnou pohybovou hru, jejich cílem je, aby se děti uvolnily a zbavily se případných obav. Následuje pak *hlavní psychosociální technika*, která by měla vést k naučení se nebo uvědomění si něčeho nového, popřípadě k pojmenování stávající či ideální situace, dosažení náhledu apod. Obecným cílem je podpořit vzájemné vztahy a zdravé způsoby chování ve třídě. Nesmíme zapomenout na vyhodnocení techniky a její maximální vytěžení pro námi stanovený účel. Nejužitečnější je, když si děti přijdou na „pointu hry“ samy, proto jim pomáháme otázkami. U malých dětí je ale většinou nutné, abychom řadu věcí dovysvětlili.

Celý program by pak měl být ukončen *reflexí*, tzn. jak děti hodnotí dnešní hodinu, jak se cítí, co jim připadalo užitečné, co se nového naučily apod. Pokud se stane, že se některé děti necítí dobře, je nutné celou situaci ošetřit citlivým komentářem nebo třeba i individuálním kontaktem.

Jak je zmíněno výše, hlavní hry mohou mít různý charakter. Můžeme je rozdělit do několika **TYPŮ**: poznávací a sebeprezentační techniky, komunikační hry, hry na podporu a rozvoj spolupráce, hry na podporu vzájemných vztahů,

hry na podporu soudržnosti (koheze). Zkušenosti ukazují, že je vhodné zadávat jednotlivé typy postupně.

Práci ve třídě je dobré zahájit *poznávacími a sebeprezentačními technikami* (erb, tričko, interview...). Děti mají možnost poznat lépe své spolužáky a eventuálně najít i podobnosti s ostatními. Poté můžeme zapojit komunikační hry. *Nácvik základních komunikačních pravidel* (naslouchání si, věnování pozornosti tomu, kdo mluví, neskákání do řeči apod.) by však měl probíhat neustále.

Poměrně dlouhý čas doporučujeme věnovat tématu *spolupráce*. Děti v tomto věku bývají někdy sebestředné a neumí se společně dohodnout na postupu, jak dosáhnout cíle nebo splnit úkol. Her na rozvoj spolupráce je velké množství. Je vhodnější postupovat od jednodušších (Setkání na úzké lávce, Krok do kruhu, Pohádka o Koze Líze...) ke složitějším (Příběh po kruhu, Rozstříhané obrazce, Vláčky, Svázané ruce...).

Z našich zkušeností vyplývá, že *hry na posílení vzájemných vztahů a koheze* ve třídě je možné zadávat až tehdy, když jsou děti schopné spolu celkem dobře vycházet a umí i spolupracovat. Pokud jsou vztahy mezi dětmi natolik narušené, že neumějí např. ani vytvořit skupinu a pracovat s kýmkoli ze třídy, bude pro ně obtížné ocenit ostatní spolužáky nebo být s nimi ve fyzickém kontaktu. Obtížně se pak apeluje i na příslušnost ke skupině a její jedinečnost.

Na závěr bychom chtěly upozornit ještě na jednu důležitou věc. Z našich zkušeností rovněž vyplynulo, že rozhodně nestačí podporovat dobré vztahy a prosociální chování ve třídě pouze jednu nebo dvě vyučovací hodiny týdně. Je naopak nutné, aby dětem byla neustále i v běžné interakci nebo při výuce udělována zpětná vazba o tom, co udělaly dobře, co naopak bylo nevhodné, tzn. nenechávat negativní i pozitivní projevy bez povšimnutí, ale pojmenovat je a okomentovat. Například pokud si děti neumí věnovat pozornost nebo neumí spolupracovat a projeví se to i při vyučování, měli bychom dětem připomenout pravidla a třeba i odkázat na to, co se již naučily v třídnických hodinách. Neboť jedině **DLOUHODOBÝ A SYSTEMATICKÝ PŘÍSTUP** vede k posílení prosociálního chování.

Přehled her a technik

1. Rozehřívací hry

MÍSTA SI VYMĚNÍ TI, KTEŘÍ... (KOMPOT)

Ždroj: Vybrané metodiky práce školních psychologů I.

Využití: rozechříváčka, pohybová hra

Pomůcky: židle

Děti sedí v kruhu na židlích. Jeden žák stojí uprostřed a vymyslí nějaké kritérium (např. „Místa si vymění ti, kteří se těší na prázdniny.“). Všichni, kdo splňují tuto podmínku, se zvednou a vymění si místo. Ten, kdo stojí uprostřed, se přitom snaží najít volnou židli. Další kritérium vymyslí ten, na koho židle nezbyla. Pravidla lze zpřísnit: nesmí se vyměnit místo se sousedem a nesmí se vracet na své místo.

Jednodušší variantou je tzv. Kompot. Děti jsou rozděleny do tří skupin podle názvu ovoce (např. jablka, hrušky, švestky). Jeden žák opět stojí uprostřed a vyvolává druh ovoce. Všichni, kteří patří do příslušné skupiny, si mění místa. Při tom si vyvolávající hledá místo. Lze vyvolávat i dvojice (např. jablka + hrušky) nebo zvolit „Kompot“, kdy se mění všichni.

MOLEKULY

Ždroj: Prevence šikanování na školách

Využití: rozechříváčka, pohybová hra, sociometrie

Pomůcky: žádné

Dětem vysvětlíme pojmy molekula a atom. (Lze i vynechat a tyto pojmy vůbec nepoužívat, zvláště u malých dětí.) Děti se pohybují v prostoru. V určitém okamžiku lektor vykřikne číslo, které znamená, po kolika mají děti utvořit skupiny

(např. 3 – trojice). Kdo přebývá, vypadá ze hry. Hraje se tak dlouho, dokud nezbude malý počet dětí (např. dvojice či trojice). Při hře lze využít i hudební doprovod a číslo vykřiknout v okamžiku, kdy se hudba přeruší.

Tuto hru lze využít i k sociometrii. Ze hry nikdo nevypadává, ale sledujeme, s kým děti nejčastěji vytváří skupiny, koho odmítají, kdo se hodně prosazuje apod.

PLÁCANÁ

Ždroj: neznámý

Využití: rozehřívačka

Pomůcky: židle

Všichni sedí v kruhu s nohama pokrčenýma v kolenou. Dlaně jsou položeny na stehnech. Jeden z účastníků začíná a posílá plácání jedním směrem. Musí se plácát postupně, tzn. pokud jde směr doprava, musí plácnout nejprve levá a pak pravá ruka. Pokud plácne nejprve pravá ruka, je to chyba. Lze měnit směr, a to dvojitým plácnutím. Za chybu se považuje delší zaváhání, chybné plácnutí po směru nebo když byl směr změněn. Kdo udělá chybu, vypadává a dává si ruce za záda. Hraje se tak dlouho, dokud nezbude nízký počet účastníků.

MRKANÁ

Ždroj: neznámý

Využití: rozehřívačka, pohybová aktivita

Pomůcky: židle

Klasická dětská hra. Pro hru je nutný lichý počet účastníků. Děti se rozdělí do dvojic, jeden z dvojice sedí na židli, druhý si stoupne za něj. Hra se opět hraje v kruhu. Dítě, které přebývá, si stoupne na židli a snaží se mrknutím „ulovit“ partnera. Sedící děti se dívají na mrkajícího, stojící děti jsou „hlídači“, mají ruce za zády a dívají se svému partnerovi za krk. V žádném případě se nesmí dívat na mrkajícího. Mrkající si vybere ze sedících dětí a viditelně na ně mrkne. Dotyčný se pak snaží svému hlídači uniknout. Hlídač může svého partnera ve dvojici zastavit jen plácnutím. Pokud to stihne, dítě z dvojice se vrací a sedá si zpátky. Pokud to nestihne, jedná se o úspěšný únik a dítě přechází k mrkajícímu. Své role si pak mění, tzn. že dítě, které sedělo, se mění v hlídače a mrkající v unikajícího. V dalším kole mrká ten, jemuž partner v předchozím unikl. Ve hře je povoleno různě blufovat, např. nevystartovat hned, ale až po chvíli apod.

MŮJ POHYB, MŮJ ZVUK

Zdroj: hra přebraná od Mgr. Švrčinové

Využití: rozehříváčka, soustředění, věnování si pozornosti

Pomůcky: žádné

Děti sedí v kruhu. Zadáme instrukci, že každý postupně, jeden po druhém, udělá nějaký pohyb (např. plácnutí, pokývnutí, skok...). Pohyby se nesmí opakovat. Je dobré děti upozornit, aby dávaly pozor, co dělají ostatní. Když se všichni vystřídají, své pohyby zopakujeme. V dalším kole pak děti opakují pohyb po svém sousedovi napravo. Děti si tedy musí vzpomenout, co dělal jejich soused. V dalším kole pak opakujeme pohyb po sousedovi nalevo.

Tuto hru lze obměnit – děti předvádějí zvuky nebo citoslovce zvuků (např. cink, crrr apod.).

BABA SE ZIPEM

Zdroj: Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem

Využití: rozehříváčka, pohybová hra, spolupráce ve dvojicích

Pomůcky: žádné

Děti se rozdělí do dvojic. Dětem zadáme instrukci, aby si představily, že mají na zádech zip. Když je zip zapnutý, jsou plné energie. Jakmile jim jej někdo rozezne, energii ztratí a svěsí se k zemi (lze si i dřepnout). Zapíná a rozepíná se dotekem na záda a slovem „zip“. Rozepnout jej může kdokoliv, zapnout jej však může jen jejich partner. Partneři ve dvojici se tedy musí hlídat, aby nebyli rozeznutí oba. Pak ve hře končí, protože je už nemá kdo zapnout. Děti ve dvojici tedy musí spolupracovat. Hra se hraje tak dlouho, až zbude jedna dvojice.

Ve své původní podobě se jedná o strategickou hru. Naživu lze zůstat jediné tak, že se děti nebudou navzájem rozepínat. Děti si to většinou uvědomí až po několika kolech. Hru však lze hrát i jen jako rozehříváčku o jednom kole.

KOČKA A MYŠ

Zdroj: neznámý

Využití: rozehříváčka, pohybová hra, sociometrie

Pomůcky: žádné

Vybereme dva dobrovolníky. Jeden z nich představuje myš, druhý kočku. Ostatní děti stojí semknutí v kruhu (mohou se držet za ruce nebo za lokty). Na

počátku hry myš stojí uvnitř, kočka vně kruhu. Na náš pokyn kočka začíná myš honit, přičemž obě dvě mohou přes kruh procházet. Je jen na ostatních, zda pomáhají myši, nebo kočce, popřípadě oběma. U této hry je nutné zajistit bezpečnost dětí. Hru lze využít i sociometricky, tzn. zda ostatní myši či kočce pomáhají nebo jí to naopak znesnadňují, jak děti využívají či zneužívají sílu apod.

O JEDNU ŽIDLI MÉNĚ

Ždroj: neznámý

Využití: rozechříváčka, pohybová hra

Pomůcky: židle, hudba

Známá hra. Nejprve si připravíme židle, kterých musí být o jednu nebo dvě méně, než je dětí. Židle dáme do kruhu, opěradly k sobě. Děti chodí na hudbu kolem židlí, v určitém okamžiku hudbu ztlumíme. Když přestane hrát úplně, musí se všichni posadit. Ze hry vypadává ten, kdo si nemá kam sednout. Postupně odebíráme jednu židli (popřípadě dvě nebo tři). Hra končí, když zůstane jeden hráč.

ZÁDY K SOBĚ

Ždroj: Třída plná pohody

Využití: rozechříváčka, pohybová hra, spolupráce

Pomůcky: žádné

Děti utvoří dvojice a sednou si na zem zády k sobě. Pak se do sebe zaklíní lokty. Na znamení se musí pokusit vstát, aniž by se pustily. Děti musí spolupracovat, aby se jim podařilo úkol splnit. Lze použít i těžší variantu, kdy utvoříme skupinky po třech nebo po čtyřech.

ŠÁTEK

Ždroj: neznámý

Využití: rozechříváčka, pohybová hra

Pomůcky: žádné

Pro tuto hru je nutný sudý počet účastníků. Děti rozdělíme na dvě stejně početné skupiny a každému dítěti ve skupině dáme číslo (např. dvě skupiny po 10 – čísla od 1 do 10). Obě skupiny si stoupnou do řady naproti sobě. Čísla

nemusí stát proti sobě, záleží to na dětech, jak se samy postaví. Nesmí ale stát v chumlu, musí být vedle sebe. Stoupneme si na začátek řady a vezmeme si do ruky šátek. Pak vykřikujeme jednotlivá čísla. Děti, které jsou nositeli toho čísla, vyběhnou a snaží se ukořistit šátek, který držíme v ruce. Kdo jej chytne jako první, získává pro své družstvo bod. Obvykle se hraje na 10 nebo 15 bodů. Za chybu se počítá, jestliže vyběhnou z jednoho družstva dva, pak dostává bod opačné družstvo.

HON NA LIDI

Ždroj: neznámý

Využití: rozehříváčka, vzájemné poznání

Pomůcky: nakopírované papíry s asi 10 podmínkami

Dopředu si připravíme asi 8–10 podmínek typu: kdo bydlí v rodinném domku, kdo má rád matematiku, kdo umí kreslit apod. a nakopírujeme je na list papíru, přičemž každá podmínka je na jednom řádku, vedle podmínky pak necháme alespoň malý prostor pro podpis. Každé dítě pak obdrží jeden list a tužku. Děti mají za úkol hledat, kdo z kolektivu splňuje danou podmínku. Jakmile ho dítě najde, nechává si dotyčného podepsat vedle na řádek. Vyhrává ten, kdo má všechny řádky podepsané jako první. Obvykle hrajeme na první tři vítěze. Hru pak společně vyhodnotíme, čteme jednotlivé řádky a zjišťujeme, kdo danou podmínku splňuje a jak moc bylo těžké někoho najít. Na konci se zeptáme vítězů, zda se museli vyptávat ostatních, nebo znali odpověď dopředu a věděli, za kým mají jít. Téměř vždy vyhrávají ti, kteří znají odpovědi, a tudíž neztrácejí čas s hledáním. Hru uzavřeme sdělením, že se vyplácí zajímat se o ostatní.

2. Komunikační hry

POVÍDÁNÍ S PŘEDMĚTEM

Ždroj: neznámý

Využití: posilování komunikačních pravidel

Pomůcky: malý předmět

Děti sedí v kruhu. Vysvětlíme, že nyní budeme nacvičovat naslouchání si. Je užitečné vymyslet nejprve s dětmi důvody, proč by si měli lidé navzájem věnovat pozornost a jakým způsobem se to dělá. Zadáme téma, které by mělo být pro děti zajímavé (třídní problém nebo na začátek třeba jen, co dělali o víkendu apod.). Pak jednotlivé děti hovoří. Můžeme předávat slovo po kruhu nebo tak, jak se děti hlásí. Ten, kdo hovoří, obdrží předem stanovený předmět (míček, plyšáka, kamínek, mušličku...). Pokud se dětem nedaří stále naslouchat, často pojmenováváme a upozorňujeme, že mluví pouze ten, kdo má předmět.

PŘEVYPRÁVĚNÝ PŘÍBĚH

Ždroj: neznámý

Využití: hra vhodná k vysvětlení komunikačního (informačního) šumu

Pomůcka: krátký příběh

Připravíme si zajímavý příběh nebo pohádku. Vybereme dva dobrovolníky, které pošleme za dveře. Vybereme třetího dobrovolníka, který má za úkol příběh poslouchat a zapamatovat si co nejvíc informací. Příběh přečteme všem, a pokud má příběh nějaké ponaučení, můžeme ho rozebrat s ostatními dětmi. Poté přichází jeden z dobrovolníků, kterému stanovený spolužák příběh převypráví. Ten má za úkol rovněž zapamatovat si co nejvíc informací. Celý proces opakujeme i s posledním dobrovolníkem. Ten může opět příběh převyprávět celé třídě nebo jen stručně říci, jak příběhu rozuměl. V průběhu celého procesu už dochází k menší či větší ztrátě informací. Na konci na toto děti upozorníme. Vysvětlíme, že se jedná o tzv. komunikační (informační) šum, který se vyskytuje v běžné komunikaci mezi lidmi. Takto např. fungují různé fámy, pomlavy a dezinformace, proto je dobré vědět, že pokud mám informaci z „druhé či třetí ruky“, může být značně zkreslená a nepřesná.

3. Poznávací a sebeprezentační hry

ERB

Ždroj: Hry pro posílení psychické odolnosti

Využití: představení sebe sama

Pomůcky: nakopírované obrysy erbů, pastelky, fixy

Každé dítě obdrží list papíru, na kterém je nakopírovaný obrys erbu. Nejprve však dětem s jejich pomocí vysvětlíme, co to erb je a k čemu slouží. Děti pak mají za úkol nakreslit do erbu své charakteristiky, např. co mají rádi, co rádi dělají, co se jim líbí apod. Vyhodnocovat lze různými způsoby:

- ◆ děti prezentují samy sebe – každé dítě ukáže svůj obrázek ostatním, ostatní děti hádají, co který obrázek znamená, kreslíci pak pouze uvádí na pravou míru; tato varianta je náročná na udržení pozornosti dětí, zvláště, jedná-li se o početný kolektiv
- ◆ obrázky vybereme a položíme doprostřed kruhu; děti si pak postupně vybírají obrázky, které se jim líbí, popisují dle nakreslených obrázků, jaký je to člověk a pak hádají, komu by mohl obrázek patřit; kreslíci se pak přihlásí a opět uvede na pravou míru

Nakonec můžeme shrnout, co se opakovalo, co koho překvapilo, co mají děti společného apod.

OSMIČKY

Ždroj: Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem

Využití: vzájemné poznání

Pomůcky: papíry a psací potřeby

Děti rozdělíme do dvojic. Doporučujeme rozdělit náhodným způsobem a nechat děti zvolit si svého partnera. Cílem je, aby děti nebyly ve dvojici se svým nejlepším kamarádem, ale aby poznaly lépe i ostatní spolužáky.

Děti pak mají za úkol vymyslet 8 věcí, ve kterých si jsou podobní a naopak 8 rozdílů. Děti pak svá zjištění prezentují ostatním. Na konci shrneme jako u předešlé hry, koho co překvapilo, co kdo má s kým společného apod.

INTERVIEW

Ždroj: neznámý

Využití: vzájemné poznání, představení se

Pomůcky: žádné

Jedná se o poměrně rychlou hru, není tak náročná na udržení pozornosti. Vhodné pro početnější kolektivy.

Děti opět rozdělíme do dvojic. Zadáme tři věci, které děti mají o tom druhém zjistit. Je vhodné výběr přizpůsobit věku dětí. Např. oblíbené jídlo, oblíbené zvíře, čím bych chtěl být, oblíbený film apod.

Děti se pak představují navzájem, nakonec opět hledáme podobnosti.

TRIČKO

Ždroj: Vybrané metodiky práce školních psychologů I.

Využití: představení sebe sama

Pomůcky: nakopírované obrysy trička s krátkým rukávem

Obdoba erbu (viz výše), místo erbu nakopírujeme trička. Při zadávání instrukcí je však nutné zdůraznit, že trička vyzdobujeme svými charakteristikami. Některé děti mají tendenci vybarvit trička jako část oděvu, např. kreslí různé proužky, čísla apod.

Trička od dětí vybereme a položíme doprostřed kruhu. Děti pak tvoří skupinu obrázků podle podobnosti. Když vytvoříme skupiny, vyzveme děti, aby přešly ke svým obrázkům. Ptáme se, zda je někdo překvapený, s kým je ve skupině. Pak dáme dětem čas, aby našly, co mají společného, event. mohou vymyslet i název pro svou skupinku.

Nakonec vyhodnotíme, zda byly děti překvapené, s kým jsou ve skupině nebo zda tam jsou se svými kamarády. Může se stát, že některé tričko bude natolik originální, že nebude patřit do žádné skupiny. Pokud je jich více, můžeme udělat skupinku originálních triček, pokud je jen jedno, pak je nutné tuto situaci ošetřit a vyčleněné dítě podpořit. Vysvětlíme dětem, že se vždy najdou lidé, kteří se mohou více či méně odlišovat od většiny, a že tito originální lidé mohou většinou společnost obohatit o svůj pohled na svět.

4. Hry na podporu spolupráce

KROK DO KRUHU

Ždroj: hra převzatá od Mgr. Novotné

Využití: hra na podporu spolupráce

Pomůcky: žádné

Pokud je kolektiv příliš početný, je lépe rozdělit děti do dvou skupin (na poloviny nebo kluci a holky). Stoupneme si s dětmi společně do kruhu. Hra se hraje beze slov. Vysvětlíme, že tato hra je o tom, jak se umíme naladit na ostatní a jak umíme vnímat jejich projevy. Každý má povoleno udělat jeden krok do kruhu. Pokud vstoupí do kruhu pouze jeden, mohou se posunout o krok všichni, pokud ale současně vstoupí dvě nebo více dětí, vrací se všichni o jeden krok zpátky. Cílem je dostat se co nejdříve do středu kruhu. Hra se podaří jen v případě, že se děti naučí všimnout neverbálních projevů ostatních, spíše vyčkávají a neprosazují se jen ony samy.

POHÁDKA O KOZE LÍZE

Ždroj: Třída plná pohody

Využití: hra vhodná ke zklidnění (spíše pro menší děti) a na podporu spolupráce celé skupiny

Pomůcky: Pohádka o Koze Líze

Jedná se o pohádku doplněnou zvuky. Hra podporuje spolupráci, ale dá se dobře využít ke zklidnění dětí.

Sedneme si společně s dětmi do kruhu. Vysvětlíme dětem, co to znamená střídat se. Pro ilustraci můžeme použít například svá jména, kdy jeden po druhém své jméno vyslovujeme. Stejný princip uplatňujeme i při tvoření zvuků, např. tleskání. Když tleskání postupně obíhá po kruhu, požádáme děti, aby ho dále opakovaly, pokud nevytvoříme nový zvuk, např. tření dlaní o sebe. Děti však pokračují s předešlým zvukem, dokud na ně nepříjde řada. Jakmile děti tento princip pochopí, začneme vyprávět pohádku.

Pohádka o Koze Líze

Bylo – nebylo. Kozička Líza měla radost, že ji králíček Ušák pozval na oslavu svých narozenin. Velmi pilně a dlouho pracovala a ušila si na tu oslavu hezké nové šaty. V den Ušákových narozenin sebrala balíček s dárkem – byla to jeho oblíbená dušená mrkvička – a vyšla z domu s dostatečným předstihem, neboť

měla před sebou dalekou cestu. Kozička šla a šla a najednou začal foukat vítr (začněte si třít dlaně o sebe).

A podívejme se! Líza vzhledla k obloze. Bude asi pršet, pomyslela si. Sevřela dárek ještě pevněji a pokračovala v chůzi. (Pokračujte s vyprávěním, dokud se zvuk nevrátí k vám. Pak začněte luskat prsty obou rukou.) Ale ne! Už začíná pršet. Líza přidala do kroku. „Nechci, aby mi zmokl Ušákův dárek a ráda bych, aby i mé šatičky nepromokly,“ řekla si pro sebe. „Prosím tě, dešti, přestaň!“ (Pokračujte, než se zvuk vrátí k vám. Pak luskejte prsty jen mírně.) Ale déšť byl stále silnější a ne a ne přestat. Líza pocítila vlhkost i skrze šaty a nakonec i dárek pro Ušáka se začal stále více rozmáčet. Když se tu najednou objevila myška Hrabalka s deštníkem a podržela ho nad Lízou, aby nezmokla. (Až se zvuk vrátí k vám, začněte opět silně luskat prsty.)

Liják konečně ustal a proměnil se v mírný déšť. „Vypadá to, jako by už tomu měl být konec,“ prohodila Hrabalka, když spolu tak pěkně kráčely lesní cestou k Ušákovu domu. (Až se zvuk vrátí k vám, začněte opět třít dlaněmi o sebe.)

A postupně přestávalo pršet, a už byl slyšet jen vítr a sem tam nějaká ta kapka. Líza s Hrabalkou konečně dorazily k Ušákovu domu. (Až se zvuk vrátí, pokládejte pozvolna ruce na klín.)

I vítr se začal postupně zklidňovat, až bylo všude ticho jako v kostele. Líza zazvonila. „Cink, cink!“ Ve dveřích se objevil Ušáček a Líza s Hrabalkou hned spustily: „Všechno nejlepší k narozeninám!“ Milému Ušáčkovi náramně zachutnala dušená mrkvička, a proto mu vůbec nevadilo, že byl balíček promočený. Všichni dohromady se pak společně velice dobře pobavili. A pohádky je konec.

FAX (TICHÁ POŠTA)

Ždroj: neznámý

Využití: hra na rozvoj spolupráce, lze ji však použít i jako rozehrívací hru na pobavení

Pomůcky: 2 předkreslené jednoduché obrázky na papíře

Děti rozdělíme do dvou skupin a požádáme je, aby si stouply za sebe. Dopředu si připravíme ručně nakreslené obrázky – např. schematicky nakreslený domeček, sluníčko, smajlíka apod. Všechny děti musí mít zavřené oči, vyjma prvního v řadě, kterému předáme obrázek. Ten ho překreslí na záda svému spolužákovi, který stojí před ním. Jakmile je obrázek překreslen, otevírá dítě oči a tak, jak si jej pamatuje, překresluje znovu svému spolužákovi před ním. Tímto způsobem se pokračuje, až obrázek doputuje k poslednímu v řadě, který jej překreslí na list papíru, event. na tabuli. Nakonec porovnáme původní obrázek s nově nakresleným. Obvykle dochází ke zkreslení obrázku. Lze vyhodnocovat dvěma způsoby. Pokud hru používáme jako podporu spolupráce, zadáváme

spíše jednodušší obrázky a podporujeme děti v tom, aby se soustředily a snažily se obrázek překreslit co nejvěrněji. Nakonec zhodnotíme, jak děti v družstvech spolupracovaly. Pokud hru využíváme spíše jako rozehřívací, uděláme ze zkreslení legraci a společně se zasmějeme.

ROZSTŘÍHANÉ OBRAZCE

Ždroj: Vybrané metodiky práce školních psychologů I.

Využití: hra na podporu spolupráce ve skupinách, domlouvání se beze slov

Pomůcky: 5 stejným způsobem rozstříhaných čtverců

Děti rozdělíme do 5 skupin. V družstvech by měl být stejný počet osob. Dříve si připravíme rozstříhané obrazce. (My používáme rozstříhané čtverce z tvrdého barevného papíru. Všechny čtverce jsou rozstříhány naprosto stejně.)

Každé družstvo obdrží jednu obálku, ve které jsou obrazce uloženy. Hra se hraje beze slov. Jakmile dáme pokyn, děti mohou obrazce začít skládat, ale mohou se domlouvat pouze neverbálně. Vyhrává to družstvo, které poskládá obrazec jako první. Obvykle hrajeme na první tři místa. Někdy tuto hru hrajeme dvě kola. V prvním je obrazec rozstříhaný na 10 částí, ve druhém na 15.

Na konci mluvíme opět o tom, jak se dětem spolupracovalo, kdo nejvíc přispěl, jaké to bylo, když děti nemohly mluvit apod.

Pro malé děti může být někdy poskládání obtížné. Proto používáme stejně rozstříhané obrazce, ale jsou na nich natištěny obrázky. Děti se pak při skládání lépe orientují a je větší pravděpodobnost, že budou úspěšné.

VLÁČKY

Ždroj: Prevence šikanování na školách

Využití: hra na rozvoj spolupráce, uvědomění si odpovědnosti při vedení druhých

Pomůcky: žádné

Jedná se o hru náročnou na kázeň a také na prostor. Doporučujeme použít ve třídách, které dobře spolupracují a jsou motivované.

Děti rozdělíme na tři skupiny. První skupina představuje mašinky, druhá „hytláky“, třetí strojvedoucí. Dle uvážení pak tvoříme trojice z daných skupin, tzn. jedna mašinka, jeden hytlák, jeden strojvedoucí. Doporučujeme dávat dohromady děti, které se moc neznají, ne však „nepřátele“.

Hra se opět hraje beze slov. Děti se chytanou v pase. Mašinka má vztyčené dlaně před sebou jako nárazníky. Pouze strojvedoucí má otevřené oči, ostatní dva je mají zavřené. Na povel se dají vláčky do pohybu po místnosti, celý vlá-

ček řídí strojvedoucí, hytlák a mašinka reagují na pohyb, jak je řídí strojvedoucí. V neukázněných třídách někdy dochází k tomu, že děti do sebe úmyslně naráží, proto je nutné děti hlídat a usměrňovat je. Po krátkém časovém úseku hru ukončíme a požádáme děti, aby si své role ve trojici vyměnily. Celá hra končí, jakmile všichni tři projdou všemi funkcemi.

Nakonec mluvíme o spolupráci. Kdo se snažil ostatním ve dvojici pomáhat, kdo byl spíše nezodpovědný a nevídal si toho, že může ostatním i ublížit? Jaké to bylo mít zavřené oči? Bylo to těžké, domlouvav se neverbálně?

Hru lze vyhodnotit i osobnostně. Ptáme se dětí, ve které funkci se nejlépe cítily a podle toho vytvoříme tři skupiny. Společně s dětmi pak vymyslíme, jaké vlastnosti má mít ideální mašinka, jaké „hytláky“ a jaké strojvedoucí. Zdůrazníme, že se jedná o metaforu, hledáme lidské vlastnosti. Někdy mají děti tendenci dělat si legraci a vymýšlejí i technické parametry. Děti se pak ptáme, zda jsou opravdu nositeli takových vlastností.

KRESEBNÁ ŠTAFETA

Ždroj: neznámý

Využití: hra zaměřená na spolupráci, ale dá se využít i jako rozehrávka nebo na uvolnění

Pomůcky: 2 × 8 kartiček se slovy

Necháme děti, ať se rozdělí na dvě zhruba stejně početná družstva. Požádáme děti, aby si sedly do kroužku na zem, dáme jim fixu a papír.

Dopředu si připravíme 8 kartiček, na které si napíšeme konkrétní slova – na každou kartičku jedno slovo. (U menších dětí spíše konkrétní věci – bota, budík, kolo...) Pak dětem vysvětlíme pravidla hry. Je nutné, aby poslouchaly všechny děti, protože se do hry zapojí opravdu všichni.

Hra začíná tak, že z každého družstva přichází jeden dobrovolník. Tomu dáme přečíst slovo na první kartičce. Dobrovolník se vrací do svého družstva a začne dané slovo kreslit. Je zakázané používat písmena a verbální komunikaci. Ostatní sledují, co dotyčný kreslí a v okamžiku, kdy si někdo z družstva bude myslet, že poznal, co to je, běží k lektorovi a pošeptá mu svůj tip do ucha. Pokud je to dobře, dostává další slovo, pokud ne, vrací se zpátky do družstva a první dobrovolník kreslí slovo tak dlouho, dokud ho někdo neuhádne správně. Další slovo vždy získává ten, kdo uhádne předchozí – odtud tedy štafeta. Vyhrává to družstvo, které uhodne poslední, osmé, slovo jako první. Upozorníme děti, aby slova nevykřikovaly nahlas, protože tím napovídají druhému družstvu. Vítěznému družstvu zatleskáme. Na konci můžeme i vyhodnotit, jak se dětem ve skupině spolupracovalo.

SETKÁNÍ NA ÚZKÉ LÁVCE

Ždroj: Hry pro posílení psychické odolnosti

Využití: podpora spolupráce ve dvojicích

Pomůcky: tenké lano nebo křída

Děti rozdělíme do dvojic. Na zem položíme lano, které symbolizuje lávku, nebo ji vyznačíme křídou. Vysvětlíme dětem, že tato lávka vede přes řeku plnou hladových krokodýlů. A ony ji musí přejít, aniž by šlápli vedle. Jinak padají dolů a stávají se pro krokodýly potravou.

Každá dvojice si stoupne na opačné konce provazu. Děti mají za úkol přejít na druhou stranu, přičemž se musí na lávce potkat a nějakým způsobem ji přejít. U hry je povoleno domlouvat se. Přejít mohou jakýmkoli způsobem. Úspěšná je však pouze ta dvojice, kdy oba členové přejdou „suchou“ nohou.

Nakonec se děti ptáme, jakým způsobem úkol řešily, jak si pomáhaly navzájem. Domlouvaly se při tom na postupu? Při vyhodnocování zdůrazňujeme, že když s někým spolupracujeme na nějakém úkolu, je dobré si vždy vyjasnit naše představy, jak chceme úkol vyřešit, jinak může dojít k tomu, že si nepochopíme a úkol se nám nepodaří splnit.

PODEJ MI TY OBRÁZKY

Ždroj: Třída plná pohody

Využití: podpora spolupráce

Pomůcky: čisté listy papíru, pastelky, fixy

Pokud máme početný kolektiv, rozdělíme děti do skupin přibližně po deseti. Každé dítě obdrží jeden list papíru a vezme si jednu pastelku. Je vhodné, aby každé dítě mělo pokud možno jinou barvu, aby bylo poznat, kdo co kreslil. Zadáme dětem instrukci, aby na list papíru něco nakreslily. Po krátkém časovém úseku (1–2 minuty) kreslení stopneme a požádáme děti, aby svoji kresbu předaly sousedovi po pravé ruce. Opět děti kreslí po stanovenou dobu. Takto pokračujeme, dokud obrázek nedoputuje k původnímu autorovi.

Nakonec vyhodnotíme, jak se dětem obrázky líbí, jaké to bylo pracovat na cizích obrázcích, kdo obrázek dotvářel, a kdo ho naopak spíše kazil.

ELEKTRICKÝ PROUD

Ždroj: neznámý

Využití: hra na rozvoj spolupráce, lze využít i jako rozehřívačku

Pomůcky: žádné

Vzhledem k tomu, že se jedná o kontaktní hru, je lépe ji nepoužívat hned na počátku programu.

Stoupneme si všichni do kruhu, dáme ruce za záda a chytíme se se svými sousedy. Vyšleme nějaký signál po kruhu – např. dvojité stisknutí, stisknutí silné, slabé apod. Signál obíhá po kruhu a měl by se vrátit zpět k nám. Upozorníme děti na to, aby se soustředily a předávaly signál co nejpřesněji. Aby signál v původní podobě doputoval zpět, musí všichni spolupracovat. Můžeme hrát několik kol a posílat různé signály. Začít mohou i děti.

PŘÍBĚH PO KRUHU

Ždroj: Hry na posílení psychické odolnosti

Využití: hra na rozvoj spolupráce celého kolektivu, rozvoj fantazie

Pomůcky: žádné

Sedneme si s dětmi do kruhu. Zadáme instrukci, že nyní budeme společně tvořit příběh. Každý však může říct jen jednu větu nebo souvětí. Je nutné dobře poslouchat, aby věty na sebe navazovaly a příběh se tak mohl rozvíjet. Na začátku je možné upřesnit, jak by měl příběh vypadat. Např. **žánr:** pohádka, romantický, horor apod.; **téma:** ze současného života dětí, o ufonech... Pokud chceme, aby příběh dobře plynul, je vhodné dětem zadat příkaz, že v příběhu se nesmí vyskytnout žádná mrtvola. Děti totiž někdy s oblibou „zabijí“ hlavního hrdinu hned na začátku a je obtížné v příběhu smysluplně pokračovat. Hru lze hrát na jedno nebo více kol.

Nakonec vyhodnotíme, jak se dětem příběh povedl, zda spolupracovaly navzájem, nebo se spíše prosazovali jednotlivci na úkor příběhu.

HAD (RUBIKOVA KOSTKA)

Zdroj: neznámý

Využití: hra na rozvoj spolupráce

Pomůcky: žádné

Děti rozdělíme do několika skupinek (přibližně po pěti). Děti si stoupnou do kruhu a zavřou oči. Nyní zadáme instrukci, aby děti vzpažily ruce, našly si prázdné ruce a těch se chytily, přičemž jednu ruku drží vždy jedna ruka a každá ruka drží ruku někoho jiného, jinými slovy – nesmí se držet dvojice za obě ruce. Dohlédíme na to, aby se tomu tak nestalo. Poté mohou děti oči opět otevřít. Je vhodné, aby děti byly co nejvíce propletené. Poté děti požádáme, aby se rozpletly, přičemž se nesmí pouštět. Aby se jim úkol podařilo splnit, musí všichni spolupracovat.

Po skončení s dětmi opět probereme průběh hry.

BLUDIŠTĚ (SLEPÝ A BEZRUKÝ)

Zdroj: neznámý

Využití: hra na rozvoj spolupráce, vést a být veden

Pomůcky: nakopírované dráhy, tužky, popřípadě šátky

Dopředu si na papír A4 nakreslíme různě klikatou dráhu a nakopírujeme na požadovaný počet. Naznačíme start a cíl. Rozdělíme děti do dvojic. Jeden z dvojice zavře oči (popřípadě dětem zavážeme oči šátkem) a dáme mu do ruky tužku. „Slepý“ kreslí, druhý z dvojice slovně naviguje. Může používat jakékoli slovní navigování, nesmí však druhému ve dvojici jakkoli manipulovat s rukou. Pokud „slepý“ vyjede z dráhy, navigátor mu musí slovně pomoci dostat se zpět do dráhy. Není povoleno jet mimo dráhu. Jedná se o soutěžní hru; vyhrává ta dvojice, která se dostane do cíle jako první. Důležitý však není pouze čas, ale i přesnost. Ve druhém kole si pak děti role vymění. Je vhodné použít jinou dráhu.

Po ukončení hry si s dětmi povídáme, jak se jim ve dvojici pracovalo. Můžeme rozebrat i jednotlivé role, kdo raději navigoval, kdo raději kreslil a proč.

SVÁZANÉ RUCE

Ždroj: Třída plná pohody

Využití: hra na spolupráci ve skupině

Pomůcky: obinadla, papíry, pastelky, fixy

Tato hra vyžaduje dostatek času a také už nějakou zkušenost se vzájemnou spoluprací. Pokud děti mají výraznější obtíže při spolupráci, není tato hra ještě vhodná.

Rozdělíme děti do dvojic nebo do skupin (dle uvážení). Vysvětlíme dětem, že si nyní vyzkouší, jak umí spolupracovat s ostatními.

Požádáme děti, aby se sesedly k sobě a položíme doprostřed mezi ně čistý list papíru a pastelky. Pak dětem obinadlem svážeme ruce k sobě. Pozor, aby se děti nevyvlekly, nebo aby je obinadlo příliš neškrtilo. Poté děti požádáme, aby společně nakreslily obrázek. Je možné jim předem zadat, co mají kreslit (domek se zahrádkou, školu, zvířata...). Je-li to potřeba, v průběhu hry děti usměřňujeme a radíme, jak spolupracovat, aby bylo pro ně kreslení jednodušší. Při této hře je důležité, aby všichni pracovali společně. Pokud se snaží pracovat každý zvlášť, dochází k tomu, že se děti tahají a obvazý je škrtí.

Nakonec opět vyhodnotíme, jak se dětem spolupracovalo, jak se jim vytvořený obrázek líbí, zda pracovaly společně, nebo si každý kreslil na svém kousku.

NOVINY

Ždroj: hra přebraná od Mgr. Fryaufové

Využití: hra na rozvoj spolupráce

Pomůcky: noviny, hudba

Rozdělíme děti do dvojic. Na zem položíme dvojité archy novin. Děti si na noviny stoupnou. Nyní pustíme hudbu a zadáváme instrukci, jak se děti mají hýbat. Buď mohou tancovat, nebo přímo zadáváme konkrétní pohyby – zvednout pravou nohu, levou nohu, skákat... Děti se musí udržet na novinách, jakmile se jeden z dvojice dotkne země, vypadává. Po krátkém časovém úseku noviny zmenšíme o polovinu. Opět zadáváme způsob pohybu. Hrajeme několik kol, dokud nezbude malý počet dvojic. Vítězům zatleskáme. Aby děti vydržely co nejdéle, musí spolupracovat a pomáhat si. Vyhodnocujeme stejným způsobem jako předešlé hry.

5. Hry na podporu příslušnosti ke skupině a podporu vzájemných vztahů

ŠKOLNÍ ZAHRÁDKA

Ždroj: Třída plná pohody

Využití: hra na podporu příslušnosti ke skupině, sounáležitosti

Pomůcky: velký arch balicího papíru, barevný papír, nůžky, lepidlo, fixy, pastelky

Hra je vhodná pro první třídu.

Z barevného papíru vystříháme různé tvary i barvy květin, stonků i listů (je nutné, aby se každá květina i stonek lišily, alespoň barevně). Na stůl nebo na zem rozprostřeme velký balicí papír a vyzveme děti, aby na papír nakreslily „půdorys“ zahrádky. Pak si děti vyberou z nastříhaných tvarů svou květinu a stonek a nalepí si ji na balicí papír. Na každou květinu si pak napíší (pokud možno výraznou fixou) svoje jméno. Je možné, aby se do hry zapojil i třídní učitel a taktéž vytvořil svou květinu. Když jsou všechny květiny nalepené, vyzveme děti, aby zahrádku domalovaly (např. sluníčko, broučky, stromy apod.) Když je zahrádka hotová, promluvíme k dětem o tom, že každá květinka je jiná – jedinečná (můžeme uvést i příklady – jedna je malá, druhá velká, jedna baculatá...) a přesto mají všechny stejné právo na to být v zahrádce. A tak je to i s dětmi – každý je jiný a jedinečný a každý má právo mít své místo ve třídě.

Pozn.: Je možné, aby si děti vystříhaly své květiny a stonky samy. Je ale potřeba počítat s tím, že hra pak zabere více času a je i větší spotřeba papíru.

KOMPLIMENTY (A KRITIKA)

Ždroj: Hry pro posílení psychické odolnosti

Využití: hra na udělení pozitivní zpětné vazby, podpora vzájemných vztahů, oceňování

Pomůcky: papír nastříhaný na malé lístečky, tužky

Všem dětem rozdáme malé lístečky papíru, na které si napíší svoje jméno a příjmení. Pak lísteček složí a předají nám. Lístečky zamícháme a po kruhu dáme dětem vylosovat jeden z lístečků. Zadáme dětem instrukci, že nesmí prozradit, koho si vylosovaly. Ten, kdo si vylosoje sám sebe, okamžitě nám to dá vědět a lísteček vyměníme.

Nyní děti vyzveme, aby spolužákovi, kterého si vylosovaly, sdělily nějaký kompliment, pochvalu, ocenění. Dětem vysvětlíme, aby sdělení říkaly přímo dotyčnému člověku do očí a ve druhé osobě (např. „Franto, na tobě se mi líbí,

že...“, a ne „Na Frantovi se mi líbí...“). Oslovené děti učíme ocenění přijmout (úsměvem, poděkováním, oplacením pochvaly...). Pro některé děti je obtížné nějaké ocenění vymyslet, zvlášť pokud si vylosovaly spolužáka, kterého nemají rády. Snažíme se takové dítě povzbuzovat, a pokud ani tak na nic nepřijde, vyzveme ostatní děti, aby dotyčného ocenil někdo jiný. Kompliment by měly obdržet všechny děti. Ke komplimentům je možné přidat i kritické sdělení, je potřeba ale nejdříve děti připravit na to, jak kritiku formulovat (citlivě, bez nadávek a urážek, mluvit sám za sebe, popsat konkrétní chování, např.: Jirko, na tobě se mi nelíbí, že často vyrušuješ v hodinách. Rozhodně ne věty typu: Jirka je divnej, chová se hrozně apod.). Je ale hodně obtížné přimět děti říkat kritiku tak, aby byla přijatelná. Doporučujeme tedy používat jen ocenění.

MAGNET

Ždroj: Třída plná pohody

Využití: hra na podporu přívětivosti k ostatním

Pomůcky: hudba

Požádáme děti, aby si stouply do kruhu a chytily se za ruce. Pustíme hudbu, na kterou se děti budou v kruhu pohybovat (mohou skákat, nebo jen chodit, pohupovat se apod.). Po krátkém časovém úseku ztišíme hudbu a vykřikneme jméno jednoho dítěte. Ostatní pak mají za úkol k vyvolanému dítěti v klidu přijít a jemně se jej dotknout nebo pohladit. Jakmile se všichni dotknou, utvoří děti opět kruh a hraje se dále, dokud takto nejsou pohlazeny všechny děti.

Pozn.: Hra je poměrně časově náročná, zvlášť ve více početných třídách. Navíc je možné tuto hru použít jen ve třídách, kde jsou dobré vztahy. Je nutné ohlídat, aby děti nezneužívaly hru k agresi (bití, plácání apod.).

HODNÍ SKŘÍTKOVÉ

Ždroj: Hry pro posílení psychické odolnosti

Využití: hra na podporu vzájemných vztahů, podporu péče o druhého

Pomůcky: lístečky papíru

Jedná se o hru, která probíhá po delší časový úsek (dva dny, týden...). Každé dítě obdrží malý lísteček, na který napíše své jméno. Lístečky opět vybereme a dáme dětem vylosovat jednoho ze spolužáků. Jméno neprozrazujeme. Pro vylosovaného se pak dítě stane „hodným skřítkem“, který se dotyčnému více věnuje, pomáhá, povzbuzuje, je na něj hodný. Po uplynutí stanovené doby

probíhá vyhodnocování. Děti mohou hádat, kdo jim dělal skřítko, jaké to bylo, co se jim líbilo, co ne apod.

Pozn.: Tuto hru lze hrát v jakémkoliv věku. Pro menší děti je však vhodnější kratší časový úsek.

SYMBOLY TŘÍDY

Zdroj: Vybrané metodiky práce školních psychologů I.

Využití: hra na posílení koheze, příslušnosti ke skupině

Pomůcky: papíry, balicí papír, tužky, pastelky, fixy, voskovky

Nejprve s dětmi probereme výhody a nevýhody členství ve skupině. Mluvíme i o tom, že některé skupiny mají své symboly a znaky (sportovní kluby, hudební skupiny, zájmové skupiny apod.).

Děti rozdělíme do tří nebo čtyř skupin (podle toho, kolik symbolů budeme chtít vytvořit). Každá skupinka pak v daném čase pracuje na určeném symbolu (logo, vlajka, pokřik, hymna, báseň, zákony, sousoší...). Na konci děti seznámí ostatní se svými výtvary. Doporučujeme výtvary vyvěsit a občas se k nim vracet. Děti by měly mít pocit, že tvoří společné dílo, které bude jen jejich a budou se díky němu odlišovat od ostatních tříd.

Pozn.: My nejčastěji používáme logo, hymnu (nebo báseň) a zákony (soubor pravidel, jak se chovat, aby nám bylo dobře). Symboly lze určit dle uvážení, například složit hymnu bude pro mladší děti obtížné.

NĚŽNÉ ZACHÁZENÍ + MASÁŽE RUKOU KRÉMEM

Zdroj: Třída plná pohody

Využití: hra pro posílení vzájemných vztahů, na podporu vzájemné přívětivosti; je vhodná spíše pro menší děti

Pomůcky: plyšové zvířátko, krém

Na začátku dětem sdělíme, že se budeme učit, jak se hezky a jemně chovat k ostatním. Nejprve děti požádáme, aby si sedly do kruhu. Vezmeme plyšové zvířátko a zadáme instrukci, že se k němu budeme chovat, jako by bylo živé. Dětem předvedeme jemné zacházení – hlazení, šmrání apod. „Plyšáka“ předáváme po kruhu, přičemž každé dítě zvířátko jemně pohladí. Pak děti požádáme, aby vytvořily dvojice a vysvětlíme dětem, že si nyní vyzkoušíme, jaké to je, chovat se jemně ke kamarádovi. Každému dítěti dáme do ruky trochu krému. Děti pak mají za úkol jemně masírovat ruce svému partnerovi ve dvojici.

Pozn.: V literatuře, ze které jsme čerpali, je místo plyšového zvířátka použito zvířátko živé. My jsme však v praxi tuto možnost nevyzkoušeli, nemůžeme tedy předat své zkušenosti.

INZERÁT NA PŘÁTELSTVÍ

Ždroj: Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem

Využití: hra na podporu přátelství, uvědomění si, co já sám mohu nabídnout, a co naopak potřebuji

Pomůcky: papíry, tužky

Zeptáme se dětí, zda četly někdy nějaký inzerát. Jakou měl podobu? Je možné uvést i příklady.

Nyní rozdáme každému dítěti papír a požádáme děti, aby napsaly inzerát, že hledají kamaráda. Připomeneme dětem, že by v něm nemělo chybět, co by měl hledaný kamarád umět a co ony samy jemu nebo jí, mohou nabídnout. Inzeráty jsou anonymní. Když jsou děti hotové, inzeráty vybereme a jeden po druhém je čteme. Pokud se někomu inzerát líbí, může se přihlásit a inzerát mu předáme. Na konci vyhodnotíme, které inzeráty byly úspěšné a které nebyly. Většinou uspějí ty, které jsou zajímavé, mají konkrétní požadavky a hodně nabízejí, naopak méně úspěšné jsou ty, které nenabízejí vůbec nic.

JAKÉ VLASTNOSTI MÁ DOBRÝ KAMARÁD

Ždroj: neznámý

Využití: hra na podporu spolupráce, pojmenování pozitivních vlastností, popřípadě osobností ve třídě

Pomůcky: papíry, tužky

Rozdělíme děti do skupinek a rozdáme jim papíry. Je možné nakopírovat na papír postavu nebo obkreslit ruku. Pak děti požádáme, aby vymyslely co nejvíce vlastností, které by měl mít dobrý kamarád, jak by se měl chovat, co by měl umět apod. Dáme dětem čas na přemýšlení, po jeho uplynutí společné nápady prezentujeme. Přitom poskytujeme dětem zpětnou vazbu, podtrhujeme ty, co se opakují a jsou zvláště důležité, naopak bagatelizujeme takové vlastnosti, které vůbec důležité nejsou (např. aby byl hezký, bohatý, dobře oblečený apod.) – je vhodné přivést děti pomocí otázek k tomu, aby si na odpověď přišly samy. Na konci se zeptáme dětí, kdo ve třídě se nejvíc přibližuje k vymyšleným vlastnostem, čímž podpoříme pozitivní osobnosti v kolektivu.

ŘETĚZOVÁ REAKCE

Zdroj: Hry pro posílení psychické odolnosti

Využití: hra k hledání podobností mezi dětmi, dá se využít i jako rozehríváčka

Pomůcky: žádné

Vybereme dítě, které by chtělo začít a požádáme ho, aby si vybralo ze spolužáků jednoho, se kterým má něco společného (mohou to být povrchní věci např. týkající se vzhledu, ale i hlubší vlastnosti, koníčky...). Druhé dítě si pak vybírá další a takto pokračujeme, až jsou propojeny všechny děti. Hru můžeme opakovat, přičemž stále vzniká nové pořadí. Dětem tak můžeme ukázat, že toho mají hodně společného.

SEZNAM LITERATURY

Většinu her a technik jsme čerpaly z níže uvedené literatury, přičemž některé techniky jsme na základě zkušeností modifikovaly. Řadu her jsme rovněž přebírali od paní učitelek, které prošly naším programem. Tímto jim děkujeme nejen za poskytnutý čas, ale i za řadu cenných podnětů a her.

Smith, Ch. A. (2001). Třída plná pohody. Praha: Portál.

Kolektiv autorů (2001). Vybrané metodiky práce školních psychologů I. Praha: IPPP ČR.

Karnsová, M. (1995). Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem. Praha: Portál.

Portmannová, R. (1999). Hry pro posílení psychické odolnosti. Praha: Portál.

Hermostová, S. (1994). Hry pro život 1. Praha: Portál.

Hermostová, S. (1995). Hry pro život 2. Praha: Portál.

Kolektiv autorů (1998). Prevence šikanování ve školách. Sborník příspěvků. Praha: IPP.

Klíčové publikace projektu:

**Tvorba systému modulárního vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů pro pedagogické a poradenské pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni
CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF OP VK.
(VYNSPI)**

Miovský, M. a kol. (2012)

Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování.

Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Výkladový slovník překračuje oblast školní primární prevence rizikového chování. Je první publikací, která se věnuje výhradně preventivní terminologii a snaží se překlenout úskalí její mezioborovosti a meziresortnosti. Předpokládáme, že publikace najde využití v pregraduální výuce různých oborů, stejně tak v oblasti celoživotního vzdělávání v prevenci rizikového chování. Preventivní pracovníci nestátních neziskových organizací mohou používat výkladový slovník jako podklady při strukturování a vývoji vlastních preventivních intervencí, při psaní dotačních žádostí na dotčené dotační agentury a resorty, při vyhodnocování efektivity preventivních intervencí, při zvyšování vlastních znalostí atd.

Publikace obsahuje celkem 28 klíčových (primárních) hesel. Základní hesla relevantní pro primární prevenci rizikového chování mají abecední řazení. Všechna hlavní hesla výkladového slovníku jsou opatřena anglickým ekvivalentem pro usnadnění práce s anglicky psanou odbornou literaturou.

Miovský, M., Skácelová, L., Čablová, L., Veselá, M., Zapletalová, J. (2012)

Návrh doporučené struktury Minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy.

Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Publikace představuje ucelený pokus o návrh doporučené struktury, obsahu a rozsahu Minimálního preventivního programu (MPP) v České republice. Jde de facto o návrh uceleného komplexního preventivního programu pro ZŠ, který splňuje přísná kritéria kladená na školní programy prevence rizikového chování. Návrh vychází jednak ze současného stavu výzkumu v této oblasti a jednak z praxe provádění programů v ČR. Smyslem textu je nabídnout podnět k diskusi o možnostech a podobách MPP, nikoli vytvořit jeho uniformní model. Autoři si kladou za cíl podpořit diskusi o dalším směřování a vývoji MPP u nás a současně do této diskuse přispět skutečně konkrétním a jasným návrhem. Klíčové pro diskusi o tomto návrhu je ale správné pochopení základních principů, na kterých je vystavěn. Tedy že nejde o výčet konkrétních programů, ale o návrh obecného rámce začínajícího pravidly bezpečné školy a jdoucího přes další nespecifické preventivní aktivity (dovednosti pro život) až k aktivitám (intervencím) specifickým. Důležitý přitom je aplikovaný model spirály, tedy postupného navazování dílčích částí na sebe v závislosti na věkových skupinách žáků a vazbě dílčích témat mezi sebou. Celý popis je založen na specifikaci výstupních deskriptorů: znalostí, dovedností a kompetencí. Jinými slovy, návrh umožňuje škole strukturu vyplnit libovolnými vhodně zvolenými programy v závislosti na jejich personálních, ekonomických a dalších možnostech a závazné pro ni by v tomto smyslu bylo pouze to, aby žáci na konci daného věkového období měli potřebné znalosti, dovednosti a kompetence. To zpětně posiluje roli školního metodika prevence, školního poradenského pracoviště i ředitele a respektuje individuální povahu a reálné možnosti každé školy.

Současně návrh ukazuje, že pokud škola dobře implementovala princip rámcových vzdělávacích programů, pak zvládnout navržený komplexní program v rozsahu 86 hodin (1.–9. třída ZŠ) pro ni nemůže být zásadním problémem. Průnik s vyučovanými předměty (biologie, občanská nauka či rodinná výchova atd.) je tak zásadní, že předložený návrh vyžaduje jen velmi malý nárok na uvolnění potřebných hodin pro realizaci preventivních programů nad tento rámec.

Pavlas Martanová, V. (ed.) (2012)
Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů
školské primární prevence rizikového chování.
Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence je posouzení a formální uznání, že program odpovídá stanoveným kritériím kvality a komplexnosti. Jde o proces posouzení služby podle kritérií stanovených schválenými Standardy a udělení či neudělení certifikátu o jejich naplnění.

Standardy jsou rozsáhlým dokumentem revidovaným a přijatým ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v letech 2005 a 2008, v roce 2012 pak v rámci projektu VYNSPI (Projekt CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF OP VK) rozšířeným na všechny typy rizikového chování. Standardy ve své obecné a speciální části definují základní pojmy, cílové skupiny preventivních programů a zásady efektivit primárně preventivního působení. Dále pak v podobě bodovatelných kategorií vymezují charakteristiky, které by měl kvalitní program obecně splňovat, například: dostupnost, zacílenost, respekt k právu klientů, hodnocení potřeb klienta, adekvátní personální a organizační zabezpečení programů, odpovídající materiálně – technické zázemí a další. Od roku 2012 si Standardy pokládají za cíl možnost posouzení kvality programů zaměřených na jakýkoli typ rizikového chování a ve své speciální části rozlišují tři typy přímého preventivního působení, tedy tři typy programů: programy všeobecné, selektivní a indikované školské primární prevence rizikového chování.

Pavlas Martanová, V. (2012)
Certifikační řád a metodika místního šetření pro proces certifikace
dle Standardů odborné způsobilosti poskytovatelů programů
školské primární prevence rizikového chování.
Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence je posouzení a formální uznání, že program odpovídá stanoveným kritériím kvality a komplexnosti. Jde o proces posouzení služby podle kritérií stanovených schválenými Standardy a udělení či neudělení certifikátu o jejich naplnění.

Tyto dva texty, certifikační řád a metodika místního šetření, upravují podmínky pro certifikaci programů školské primární prevence dle Standardů odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování z roku 2012. Vymezují základní pojmy, cíle a principy certifikace a popisují úkoly jednotlivých subjektů účastnících se celého procesu i proces samotný na různé úrovni obecnosti. Certifikační řád je základním obecným ustanovením a metodika místního šetření pak nástrojem praktické realizace procesu certifikace. Dokument obsahuje též formuláře závěrečné zprávy a protokolu z místního šetření.

Pavlas Martanová, V. a kol. (2012)

Manuál certifikátora: nástroj k praktické realizaci procesu certifikace dle Certifikačního řádu a metodiky místního šetření v souladu se Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.

Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence je posouzení a formální uznání, že program odpovídá stanoveným kritériím kvality a komplexnosti. Jde o proces posouzení služby podle kritérií stanovených schválenými Standardy a udělení či neudělení certifikátu o jejich naplnění.

Manuál certifikátora je praktickým nástrojem, podle kterého postupuje certifikační agentura při realizaci místních šetření v zařízeních, která o certifikaci žádají. Manuál se zabývá konkrétní náplní práce certifikátorů v jednotlivých fázích certifikačního procesu a řeší též technické aspekty jejich práce. V přílohové části lze nalézt celou řadu formulářů používaných v certifikačním procesu a při místním šetření, etický kodex certifikátora, žádost a závaznou objednávku certifikačního šetření, záznamový arch hospitace v programu specifické školské primární prevence a další.

Charvát, M., Jurystová, L., Miovský, M. (2012)

Čtyřúrovňový model kvalifikačních stupňů pro pracovníky v primární prevenci rizikového chování ve školství. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Model představuje návrh klasifikace kvalifikačních stupňů pro pracovníky v primární prevenci rizikového chování (PPRCH) ve školství. Vychází z potřeby koordinovaného vzdělávání pracovníků v PPRCH nejen u pedagogických pracovníků, ale také u všech dalších profesí vstupujících v rámci preventivních aktivit do škol, případně majících vliv na podobu těchto preventivních aktivit.

Navrhovaný model prezentuje čtyři hierarchicky seřazené stupně odbornosti preventivního pracovníka (od tzv. preventivního minima až po expertní úroveň), přičemž jednotlivé úrovně jsou odstupňovány podle náročnosti prováděných preventivních aktivit a především podle úrovně znalostí, dovedností a dalších kompetencí potřebných pro jejich realizaci. Požadavky na odbornost preventivních pracovníků jsou podstatné i z hlediska možného iatrogenního vlivu preventivních aktivit při jejich neodborném provádění. Navrhované kvalifikační předpoklady (znalosti, dovednosti a kompetence) jsou navíc v modelu jasně vymezeny a jsou ověřitelné (hodnotitelné).

Model zároveň zohledňuje existující pozice ve školství, jak je definuje zákon a prováděcí vyhlášky, a stejně tak i neformální, spontánně vzniklou strukturu složenou z odborníků, kteří se problematice primární prevence věnují v terénu. Integrální součástí modelu je i návrh postupu uznávání jednotlivých úrovní kvalifikačních předpokladů u pracovníků, kteří v prevenci již léta působí a prošli různými vzdělávacími aktivitami. Vzdělávání je i v tomto modelu koordinováno MŠMT a naplňováno jím pověřenými akreditovanými vzdělávacími institucemi a autorizovanými osobami. Svou celkovou koncepcí se návrh drží zásady neměnit, co je funkční, a přitom citlivě zavádět nová systémová opatření s cílem zvýšení kvality a dostupnosti funkční primární prevence ve školství.

Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P. (Eds.) (2010)

Primární prevence rizikového chování ve školství.

Praha: Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga

Kniha je zaměřena oblast prevence rizikového chování ve školství z hlediska základní teorie i praxe, včetně legislativních otázek. Školní prevence rizikového chování je v České republice nejvíce rozvinutou oblastí. Školy a školská zařízení umožňují realizátorům prevence snadný přístup k cílovým skupinám, v prostředí, které je pro realizaci preventivních programů bezpečné. Takto pojatá původní publikace je v oblasti školní prevence rizikového chování v České republice první svého druhu. Snahou editorů bylo ve spolupráci s autory dílčích kapitol sestavit soubor textů, které by v ucelené formě na jednom místě shrnovaly současný stav prevence rizikového chování v prostředí českého školství. Kniha obsahuje standardní údaje, které mají za cíl usnadnit čtenáři orientaci v textu (použitá literatura, použité zkratky, jmenný rejstřík, věcný rejstřík, seznam obrázků a seznam tabulek).

Publikace může sloužit jako učebnice v pregraduální výuce různých oborů (zejm. pedagogie, adiktologie, psychologie), stejně tak v rámci celoživotního vzdělávání, včetně specializačních kurzů. Jako cenný zdroj informací může sloužit začínajícím preventivním odborníkům na regionální i oblastní úrovni, koordinátorům prevence, pedagogům – školním metodikům prevence, ale i ostatním pracovníkům školy.

Širůčková, M., Miovský, M., Skácelová, L., Gabrhelík, R. a kol. (2012)

Příklady dobré praxe programů školské prevence rizikového chování.

Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

Manuál obsahuje vybrané prověřené a osvědčené programy z oblasti primární prevence na třech úrovních provádění z hlediska cílové skupiny, tj. všeobecná, selektivní a indikovaná prevence. Specifikace každého programu je uvedena vždy jednotně v přehledové tabulce, která obsahuje informace: Úroveň provádění (všeobecná, selektivní a indikovaná), Oblast zaměření (nespecifická, specifická), Cílová skupina (např. předškolní děti, rodiče), Forma (např. interaktivní), Délka programu (krátko-, středně-, dlouhodobý program), Poskytovatel (kontaktní informace o realizátorovi). Popis každého programu má jednotnou, předem definovanou strukturu. Povinně obsahuje: název preventivního programu, anotaci programu, popis teoretických východisek programu, cílů programu, popis cílové skupiny, popis časové struktury, obsah programu, personální nároky, kontrindikace a omezení, způsob hodnocení efektivitativy programu, materiální požadavky a pomůcky, prostorové požadavky, návaznosti a vhodné kombinace, podpůrné materiály (např. Internet), přibližná cena programu, plné kontakty na realizátora. Cílem autorů je v budoucnu Manuál aktualizovat a rozšiřovat o další programy, které se v oblasti prevence rizikového chování objeví a iniciovat projekt, v jehož rámci by mohly další autorské kolektivy a organizace přidávat do manuálu své programy, které by tam mohly být sdíleny dalšími odborníky z praxe.

**Všechny publikace jsou dostupné v elektronické podobě ve formátu *.pdf na stránkách
Kliniky adiktologie: <http://www.adiktologie.cz>. V plné verzi jsou texty umístěny
v kategorii „Publikace“, v sekci „Monografie“.**

V tištěné podobě byly knihy vydány v omezeném nákladu a jsou již prakticky nedostupné.

Vznik těchto publikací byl finančně podpořen projektem
Tvorba systému modulárního vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů
pro pedagogické a poradenské pracovníky škol a školských zařízení na celostátní úrovni
CZ.1.07/1.3.00/08.0205 ESF OP VK

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky
a je spolufinancován z institucionální podpory na rozvoj výzkumné organizace, PRVOUK-P03/LF1/9.

Klinika adiktologie

Klinika adiktologie

**1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze
a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze**

Apolinářská 4, 128 00 Praha 2

tel./fax: +420 224 965 035

www.adiktologie.cz / info@adiktologie.cz

Klinika adiktologie je odborné pracoviště 1. LF UK v Praze a VFN v Praze. Vznikla k 1. 1. 2012 spojením Centra adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK a VFN v Praze a Oddělení pro léčbu závislostí VFN v Praze. Jde na tomto poli o zcela unikátní spojení dvou doposud samostatných pracovišť, zahrnujících jak lékařskou, tak nelékařskou část profesí, pohybujících se v tomto nově se konstituujícím oboru.

Klinika adiktologie se zaměřuje na klinický lůžkový provoz a na výuku a výzkum v adiktologii, oboru zkoumajícím rizikové prostředí užívání návykových látek a závislostní chování. Hlavní činnost kliniky je rozdělena do celkem čtyř oblastí:

- a) *klinický provoz zahrnuje 7 současných oddělení OPZ VFN v Praze:*
  - ◆ Lůžkové oddělení muži
  - ◆ Lůžkové oddělení ženy
  - ◆ Detoxifikační oddělení
  - ◆ Centrum metadonové substituce
  - ◆ Ambulance pro alkoholové závislosti
  - ◆ Ambulance pro nealkoholové závislosti
  - ◆ Centrum pro psychoterapii a rodinnou terapii
- b) *pregraduální výukové programy:*
  - ◆ výuka studentů medicíny a stomatology v oboru adiktologie včetně širšího rámce oboru psychiatrie
  - ◆ pregraduální výuka v bakalářském oboru adiktologie (prezenční a kombinovaná forma výuky v českém jazyce)
  - ◆ pregraduální výuka v magisterském oboru adiktologie (prezenční a kombinovaná forma výuky v českém jazyce)
- c) *vědeckovýzkumná činnost a postgraduální výuka v oboru adiktologie (ve fázi akreditace), včetně zahraniční spolupráce v této oblasti; dnes existují čtyři centra:*
  - ◆ Centrum primární prevence užívání návykových látek a souvisejícího rizikového chování
  - ◆ Centrum pro teorii a praxi diagnostiky, terapie a rehabilitace poruch a onemocnění spojených s užíváním návykových látek
  - ◆ Centrum pro teorii a praxi intervencí „harm reduction“ a „risk reduction“
  - ◆ Centrum pro teorii a praxi trestněprávních a kriminologických souvislostí s užíváním návykových látek
- d) *celoživotní vzdělávání a rozvojové projekty v oboru adiktologie*

Kliniku adiktologie tvoří tým odborníků v oboru adiktologie, psychologie, psychiatrie, práva, epidemiologie, sociální práce, ekonomie, kriminologie a speciální pedagogiky, kteří mají zkušenosti s léčbou závislostí, domácím i mezinárodním výzkumem, rozvojovými projekty a vysokoškolskou výukou.

**Zajímá tě role návykových látek ve společnosti a programy protidrogové politiky, které ji ovlivňují?
Chceš být adiktologem, tedy odborníkem na závislosti, který rozumí základům práva, sociologie,
sociální práce, psychologie a zdravotní vědy?**

**Máš chuť během studia a po něm pracovat s lidmi, kteří se chovají rizikově,
a motivovat je ke změně?**

Odpověď je bakalářské studium adiktologie!

www.adiktologie.cz/studium

Najdi si studium adiktologie na Facebooku!

BAKALÁŘSKÉ STUDIUM ADIKTOLOGIE

- zajímavý nelékařský zdravotnický obor na 1. LF UK v prezenční a kombinované formě
  - mezioborové vzdělání s kvalifikací pro samostatnou práci ve zdravotnictví
  - pestré studium vyučované předními odborníky v oboru adiktologie
    - studium v prezenční nebo v distanční podobě při zaměstnání
    - možnost pokračovat v magisterském stupni studia

O studiu: Bakalářské studium adiktologie je rozvrženo do 3 let studia. V prvním roce je kladen důraz především na osvojení znalostí v základních medicínských oborech, jež jsou doplněny o úvod do studia adiktologie. Od druhého ročníku se studium soustředí na odborné adiktologické předměty s mezioborovým přesahem do oblasti psychologie, sociální práce, sociologie, práva nebo kriminologie. Závěr studia je zaměřen na praktickou přípravu, která zahrnuje zvládnutí základních poradenských a terapeutických dovedností. Studium je zakončeno státní závěrečnou zkouškou a obhájením odborné práce na aktuální adiktologické téma v České republice. Studenti oboru adiktologie mají možnost strávit část studia na zahraničních partnerských univerzitách a také dále pokračovat v navazujícím magisterském studiu adiktologie na 1. LF UK. Bakalářský program adiktologie je možné studovat také v kombinované podobě, což umožňuje doplnit si odborné VŠ vzdělání při zaměstnání.

Uplatnění absolventů: Absolventi oboru adiktologie se uplatňují zejména jako pracovníci preventivních programů užívání návykových látek a pracovníci služeb pro uživatele drog (zdravotnických i nezdravotnických, státních i nestátních), a dále jako pracovníci veřejné správy koordinující systém péče pro uživatele drog a prevence rizikového chování. Osvojené znalosti a dovednosti mohou uplatnit v širokém spektru multidisciplinárních týmů, jež se zabývají řešením problémů spojených s užíváním návykových látek v různých pracovních prostředích – např. nízkoprahové zařízení pro uživatele drog, terapeutická komunita, zařízení sociálních služeb nebo speciálního školství, vězeňská služba, policie či soukromý sektor. Profese adiktologa je zařazena mezi nelékařská zdravotnická povolání, a to novelou zákona č. 96/2004 Sb., adiktolog tak může provádět samostatnou práci ve zdravotnictví.

Požadavky na uchazeče: Studium je vhodné pro všechny, kdo se zajímají o interdisciplinární obor adiktologie nebo v něm pracují a kdo dokončili úplné středoškolské vzdělání s maturitou. Příjímací řízení se skládá ze dvou částí, písemné a ústní zkoušky, jež mají povinnou a dobrovolnou část. Uchazeč bude ke studiu přijat, pokud úspěšně zvládne obě jejich povinné části zaměřené na znalosti v oboru adiktologie, biologie, chemie a fyziky v rozsahu dostupných modelových otázek. V dobrovolné části uchazeč dokládá svou motivaci ke studiu odbornou praxí nebo písemnou práci v oboru adiktologie.

Termín pro zaslání přihlášek k přijímacímu řízení je 28. únor daného roku. Zájemci o studium musí ve stanoveném termínu zaslat vyplněnou přihlášku k přijímacímu řízení (ke stažení na <http://is.cuni.cz/studium>), potvrzení od praktického lékaře a potvrzení o zaplacení poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením a úspěšně složit přijímací zkoušky.

Zajímá tě problematika veřejného a duševního zdraví v kontextu dalších oborů, jako je právo, sociologie, sociální práce, psychologie nebo ekonomie?

Baví tě výzkum v oblasti společenských věd a zajímá tě jeho využití v praktické protidrogové politice? Chceš se podílet na obrazu návykových látek ve společnosti, programech pro jejich uživatele a na koordinaci těchto programů?

Odpověď je magisterské studium adiktologie!

www.adiktologie.cz/studium

Najdi si adiktologii na Facebooku!

MAGISTERSKÉ STUDIUM ADIKTOLOGIE

- navazující magisterský obor na 1. lékařské fakultě UK v prezenční a kombinované formě
- mezioborové vzdělání s kvalifikací pro samostatnou práci ve zdravotnictví
- pestré studium vyučované předními odborníky v oboru adiktologie

O studiu: Navazující magisterské studium adiktologie je rozvrženo do 2 let studia. Studium absolventy vybaví teoretickými poznatky a praktickými dovednostmi z oblasti prevence a léčby závislostí a protidrogové politiky. Program současně rozvíjí dvě samostatné studijní linie představované koncepty duševního zdraví (mental health) a veřejného zdraví (public health). Do studijního programu jsou zařazeny dvě odborné stáže. Velký důraz je kladen na položení základů vědeckovýzkumné práce. Studijní program adiktologie vychází z rozvíjeného moderního mezioborového přístupu, který nenabízí žádný z doposud existujících studijních oborů a o který je v praxi stále větší zájem. Absolventi jsou vybaveni pro další pokračování v doktorském studijním programu.

Uplatnění absolventů: Absolventi magisterského oboru adiktologie se uplatní v oblasti preventivních programů užívání návykových látek, ve službách pro uživatele drog (zdravotnických i nezávratnických, státních i nestátních), v oblasti výzkumu a vzdělávání, ve veřejné správě koordinující systém péče o uživatele drog a prevence rizikového chování nebo v oblasti vymáhání práva (police, vězeňská služba), a to zejména na manažerských a koordinačních pozicích. Kombinace hlavních pilířů studia vytváří unikátní studijní profil, splňující jak nároky spojené s dovednostmi v oboru adiktologie a všech jeho aplikačních oblastech, tak možnost uplatnit se mimo oblast zdravotnictví všude tam, kde je po aplikaci konceptů duševního zdraví a veřejného zdraví v posledních letech stále silnější poptávka (školství, speciální školství, sociální péče, rozvoj preventivních strategií a programů, soukromý sektor atd.). Profese adiktologa je zařazena mezi nelékařská zdravotnická povolání, a to novelou zákona č. 96/2004 Sb., adiktolog tak může provádět samostatnou práci ve zdravotnictví. Tato kvalifikace je podmíněna absolvováním bakalářského studijního programu adiktologie nebo splněním kvalifikačního kurzu.

Požadavky na uchazeče: Studium je vhodné pro absolventy VŠ bakalářských studijních programů, včetně studijního programu Adiktologie. Absolventi jiných oborů než bakalářského studijního programu Adiktologie mají možnost doplnit si znalosti a dovednosti z oboru adiktologie v rámci kvalifikačního kurzu akreditovaného u Ministerstva zdravotnictví ČR, který je zároveň podmínkou pro získání kvalifikace adiktologa (a tím pádem samostatnou práci ve zdravotnických službách). Přijímací řízení k magisterskému studiu adiktologie se skládá ze znalostního testu v oboru adiktologie v rozsahu, který odpovídá náplni bakalářského programu adiktologie. Přijímací zkoušky probíhají v písemné a následně ústní formě. V ústní části přijímacího řízení je kromě výsledků písemného testu zohledněno také vypracování odborné práce v oboru adiktologie nebo doložená praxe v oboru adiktologie.

Termín pro zaslání přihlášek k přijímacímu řízení je 28. únor daného roku. Zájemci o studium musí ve stanoveném termínu zaslat vyplněnou přihlášku k přijímacímu řízení (ke stažení na <http://is.cuni.cz/studium>), potvrzení od praktického lékaře a potvrzení o zaplacení poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením a úspěšně složit přijímací zkoušky.

**Chcete realizovat špičkový výzkum v oblasti veřejného a duševního zdraví v kontextu dalších oborů, jako je právo, sociologie, sociální práce, psychologie nebo ekonomie?
Zajímá vás výzkumná práce zaměřená na klinické faktory úspěšné léčby závislostí?
Máte zájem připravovat svou výzkumnou práci podklady pro dynamicky se rozvíjející politiku v oblasti minimalizace rizikového prostředí užívání návykových látek?**

Odpověď je doktorské studium adiktologie!

www.adiktologie.cz

DOKTORSKÉ STUDIUM ADIKTOLOGIE

- čtyřleté doktorské studium na 1. lékařské fakultě UK v Praze
  - v prezenční a v kombinované formě
- transdisciplinární výukový a výzkumný program vedený předními odborníky v oboru adiktologie
  - program zaměřený na zajímavá výzkumná a klinická témata s přesahem do oblasti veřejného a duševního zdraví

O studiu: Doktorský studijní program adiktologie je rozvržen do 4 let studia. Program vede studenty k osvojení schopností a dovedností nezbytných k analýze různých faktorů rizikového prostředí pro škodlivé užívání návykových látek a pro závislostní chování. Jádrem programu je klinický výzkum a praxe, zaměřené na oblast duševního zdraví a dále potom výzkum v oblasti veřejného zdraví, jejichž výstupy představují podklady pro na důkazech založené rozhodování ve zdravotní politice v souvislosti s užíváním návykových látek. Jádrem programu je metodologické vedení k transdisciplinárnímu výzkumu v oboru adiktologie a kombinace kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod, které jsou v oboru adiktologie sjednoceny do komplexního epistemologického rámce.

Uplatnění absolventů: Kombinace tří pilířů studia (expertiza v rizikovém prostředí, klinická excelence a veřejnozdravotní analýza) si klade za cíl poskytnout absolventům programu odborné kompetence pro transdisciplinární adiktologický výzkum aplikovaný mj. na oblast klinického hodnocení efektivity veřejnozdravotních politik. Díky tomu budou absolventi programu dobře připraveni na potřeby praxe v oboru vědy a výzkumu, stejně jako na expertní pozice ve veřejném i v soukromém sektoru. Jejich transdisciplinární východiska jim umožní spolupracovat s kolegy z celé řady disciplín, komunikovat výsledky svého výzkumu manažerům a decision-makerům na mezioborové úrovni, a ujmát se např. vedoucích pozic na vysokém stupni odbornosti a/nebo se profilovat jako vědeckovýzkumní pracovníci na tuzemských či zahraničních univerzitách.

Požadavky na uchazeče: Studium je vhodné pro absolventy VŠ magisterských studijních programů ze souvisejících studijních oborů (medicína, zdravotnické obory, psychologie aj., včetně studijního programu Adiktologie). Ústní přijímací pohovor následně prověří: (i) motivaci ke studiu; (ii) znalosti z oboru adiktologie, (iii) fundamentální znalosti z metodologie, z oborů biologie člověka a společenských věd; dále (iv) uchazeč představí projekt své disertační práce v anglickém jazyce, v anglickém jazyce reaguje na případné dotazy; před podáním je vhodné zamýšlený projekt konzultovat s možným školitelem či konzultantem; projekt by měl být tematicky v souladu se zaměřením výzkumné činnosti pracoviště (Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze) či partnera studijního programu (Psychologický ústav AV ČR). Projekt odevzdává v české a anglické verzi (každá jazyková verze v rozsahu min. 4 normostran). Výhodou při přijímacím řízení je vlastní doložená praxe v oboru (např. člen řešitelského výzkumného týmu, dobrovolnická pomoc, stáž v zařízení atd.).

Termín pro zaslání přihlášek k přijímacímu řízení je 28. únor daného roku. Zájemci o studium musí ve stanoveném termínu zaslat vyplněnou přihlášku k přijímacímu řízení (ke stažení na <http://is.cuni.cz/studium>), potvrzení od praktického lékaře a potvrzení o zaplacení poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením a úspěšně složit přijímací zkoušky.

Konference

PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ (PPRCH)

Od roku 2004 se každoročně na podzim koná konference
Primární prevence rizikového chování,
na které se pravidelně schází více než 300 odborníků
z oblasti prevence rizikového chování.

Konferenci organizuje:

**Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze
a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze**

ve spolupráci s hlavními partnery:

**Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
Hlavní město Praha
Katedra psychologie PedF, Univerzita Karlova v Praze**

Během každé konference je vedle hlavního tématu věnován prostor
tematickým blokům z oblasti rizikového chování:

- agrese a šikana
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě
  - poruchy příjmu potravy
  - rasismus a xenofobie
  - negativní působení sekt
  - sexuální rizikové chování
- závislostní chování (adiktologie)
- systémový přístup v primární prevenci

Na konferenci zaznívají **jak příspěvky teoretické, koncepční, tak praktické,
vycházející ze zkušeností a podmínek v České republice**
(kazuistiky, příklady dobré praxe).

Bližší informace o konferenci lze nalézt zde:

www.pprch.cz

KLINIKA ADIKTOLOGIE 1. LÉKAŘSKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE
A VŠEOBECNÁ FAKULTNÍ NEMOCNICE V PRAZE
WWW.ADIKTOLOGIE.CZ

ISBN 978-80-7476-007-5

NEPRODEJNÉ

